

MILOWE arendavad mängud

Juhendmaterjal spetsialistidele

Mis on MILOWE:

MILOWE metafoorkaardid pakuvad ühtset meetodit lastega töötamiseks, kasutades ilusaid käsitsi joonistatud kaarte. Läbi arengut toetavate mängude on võimalik muuhulgas tugevdada lapse (ka täiskasvanute) kujutlusvõimet ja loovust, olla avatud uutele lahendustele ning õppida reegleid ja toetavat suhtlust. Need omadused annavad aluse, millele laps saab täiskasvanuelus toetuda.

MILOWE aitab lapse arengut toetada läbi mitme tasandi: läbi teadliku suhtluse; läbi sotsiaalsete, emotsionaalsete, keeleliste, matemaatiliste ja loovate oskuste arendamise; läbi lapse enesekindluse tugevdamise, iseseisvuse õpetamise ja järk-järgulise vastutuse üleandmise.

MILOWE on meie UNISTUS ja IDEE, kuidas lapse arengut algusest peale läbi kõige loomulikema tegevuste (nagu liikumine, lõbutsemine, positiivsete emotsioonide tundmine) toetada.

MILOWE meetodisse kuuluvad:

- Ilusate piltidega kaardid
- Mängud
- Vanematele ja spetsialistidele mõeldud juhised
- Lastele ja vanematele mõeldud töötoad
- Töötoad spetsialistidele, kes lastega igapäevaselt töötavad.

MILOWE ja õpetaja

MILOWE meetod põhineb tugevatele modernse psühholoogia ja pedagoogika alustaladele. Meetodis kasutatakse enamasti juhendavaid mängu, vägivaldset suhtlemise reegleid, eneseregulatsiooni teooriat, piltide ja metafooridega töötamise tehnikaid, muinasjututeraapiat ja kehaga töötamist. Läbi samaaegse mitme taju stimulatsiooni aitab MILOWE meetod parandada õppimise ja mäletamise protsessi, mõjutada keskendumisvõimet, arendada õpilastes iseseisvust ja loovust ning äratada huvi maailma vastu.

MILOWE ja psühholoog / terapeut

MILOWE meetod põhineb samuti projektiivtehnika ning metafooridega töötamisel. See tähendab, et iga pilt võib olla erineva lapse jaoks erineva tähendusega ning need tähendused peegeldavad lapse kogemusi, millega ta oma elus kokku on puutunud. See annab aimu, milline võib olla maailm lapse peas.

Metafoorkaartidega töötades võib olla ebameeldivatest situatsioonidest ja keerulistest teemadest kergem rääkida, samuti võib olla kergem neile lahendusi leida. Piltidega töötades tundub lapsele, et ta räägib pildil toimuvast, millestki välisest. Selle tulemusena ununeb hirm hinnangute ja kriitika ees. See aitab lapsel oma potentsiaali ja loovust avada, olla aus ja otsekohene.

Keerulisemate juhtumite puhul võibki laps vaid metafooridega töötada, ilma situatsioone, üritusi või inimesi nimetamata.

„Need pildid on lõbusad, sest sa saad nende taha peitu pugeda.“ - Pawel, 7-aastane

„Metafoorkaartidega töötades oled avatud teistsugustele vaadetele, näed probleeme/ülesandeid teise nurga alt, oled avatud emotsioonidele, tunnete, mõtetele ning suureneb loovus ja motivatsioon. MILOWE kaardid on uuenduslikuks tööriistaks, mis toetavad nii õpetajat kui ka õpilast nii individuaalse töö kui grupitöö igal tasemel.“ - Anna Staszek, teismelistega töötav psühholoog

Enne, kui lapsed kaartidega mängima hakkavad, soovitame sõlmida omavahel grupis lepingu:

MILOWE leping

Iga MILOWE mängu ajal luban ma:

- .. teisi tähelepanelikult kuulata;
- .. lasta teistel lõpuni rääkida;
- .. võtan omaks ja austan teistsuguseid arvamusi,
- .. naeran situatsioonide ja lugude, mitte teiste inimeste peale;
- .. toetan nooremaid osalejaid;
- .. proovin mängu ajal panustada hea atmosfääri tekkesse.

Praktilisi nõuandeid

- Meie meetod põhineb koostööl ja positiivsete suhete loomisel (meie mängudes ei ole võitjaid ja kaotajaid, rivaalitsemist ega hinnanguid).
- Soovitame alustada lihtsamate mängudega, et lapsed õpiksid tööriista kasutama. Ajapikku oskavad lapsed juba ise mängu välja mõelda, julgustage neid seda tegema!

Peamised reeglid MILOWE kaartidega töötamisel

Me soovitame:

- et kõik kaardimängud oleksid läbi viidud sõbralikus ja positiivses keskkonnas.
- keskenduda laste-vahelisele koostööle, mitte tuua sisse rivaalitsemist ja võistlemist.
- võtta arvesse grupis olevate laste erivajadusi – mängu peaks kohendama, võttes arvesse laste arengutasemeid, samuti lastevahelisi erisusi.
- kohandada programmi ja töömeetodeid igapäevaselt vastavalt lapse vajadustele (pigem järgida gruppi, kui et hoida rangelt kinni paikapandud reeglitest)
- laste käitumist ja töö tulemusi seletada kaartide kasutamise abil (ilma hinnanguteta, piinlikust tekitamata ja teistega võrdlemata).

Ring stardist finišisse

Kaartide kasutamine ringis on hea viis üksteisega tutvumiseks, nt esimesel koolipäeval või väljasõidu alguses. Seda võib kasutada igal ajal, näiteks kasutades küsimusi: „Mis minuga praegu toimub?“, „Milliseid emotsioone ma hetkel tunnen?“. See aitab hetkeks peatuda ning üksteist lähemalt vaadata. Eneseteadlikkus on väga oluline element enesekindluse kasvatamisel.

- Lapsed istuvad ringis ning kaardid on nende ees. Küsimustele vastamiseks valib laps ühe kaardi. Need, kes on valmis oma kaarti teistele näitama, vastavad küsitud küsimusele.

Soovitusi küsimusteks/teemadeks:

- „Kuidas sa ennast täna tunned?“
- „Milliseid emotsioone sa täna tundnud oled?“ (enne peab emotsioone tutvustama)
- „Mis sinuga toimub?“
- „Mida sa täna teistega teha tahaksid?“
- „Kuidas sa tänast päeva veeta tahaksid?“

Idee: sarnast harjutust võib teha ka mõne tegevuse lõpus (kasutades kohandatud küsimusi):

- „Kuidas tänane päev/kooliaasta/reis möödus?“
- „Mis sinu jaoks täna oluline oli?“
- „Mis sulle kõige paremini meelde jäi?“
- „Mida sa täna õppisid?“
- „Mida sa täna teiste heaks teinud oled?“
- „Mida olulist sa täna teistelt teada said?“

MILOWE ja keeruline käitumine

Kaartide kasutamise soovitusel on vaid mõned näited paljudest. Igas suhtluses on võimalik metafoorkaarte kasutada, eriti järgmiste teemade puhul: emotsioonid, vajadused, teistega positiivsete suhete loomine, enesekehtestamine. Allpool toodud näites (kus üks laps on rikkunud kokkulepituid reegleid) keskendutakse kaartide kasutamisel lapse tugevustele, positiivsetele aspektidele ja eeldusele, et „halb käitumine“ ei ole tahtlik, vaid on lapse elus olevate raskuste sümptom.

- Kui üks lastest on grupi reegleid rikkunud, moodustame ringi. Lapsed istuvad ringis ja valivad ühe kaardi. Seda kaarti kasutades vastavad lapsed ühele järgmistest küsimustest:
 - „Mis mulle tema juures meeldib?“
 - „Mis on tema tugevad küljed / positiivsed oskused/omadused?“

Meetod 1: Suurema grupi puhul (aga mitte ainult) palume lastel vastata märkmepaberile ning anda kaart koos märkmepaberiga reegleid rikkunud sõbrale.

Meetod 2: Lapsed töötavad grupis ning pakuvad situatsioonile erinevaid lahendusi. Nad võivad oma ideed üles kirjutada/joonistada. Kaardid võivad inspireerida lahendusi.

MILOWE ja kinesteesia

Liikumine on ülioluline osa laste elust. Et tõsta lapse kujutlusvõimet ja teha tundi huvitavamaks, saab erinevaid füüsilist liikumist nõudvaid harjutusi (P. Dennisoni harjutused; W. Sherborni harjutused; ükskõik millised füüsilised harjutused) tehes võtta kasutusse ka kaardid. Kombineerides pilte ja liikumist (tihti ka laule ja luuletusi) aktiveerime me mõlemad ajupoolkerad, aitame parandada keskendumisvõimet, mälu ja õppimisvõimet.

- Iga osaleja võtab ühe kaardi, mõtleb välja ühe füüsilise liigutuse ning näitab seda koos kaardiga. Esimene osaleja näitab oma liigutust. Järgmine osaleja teeb eelmise liigutuse ja lisab ühe enda liigutuse ning ring läheb edasi. Kui ring on suur, võib ka korrata vaid viimase 2-3 lapse liigutust.
- Iga osaleja võtab ühe kaardi, mõtleb välja ühe füüsilise liigutuse ning näitab seda koos kaardiga. Segage kaardid ning püüdke meelde jätta iga kaardiga seotud liigutused. Mängijad hakkavad ükshaaval pakist kaarte tõmbama, kaardi võtmisel tuleb esitada sellega seotud liigutus.

MILOWE seletusmäng

Piltide ja metafooridega töötamine aitab parandada kognitiivseid funktsioone, toetada enesehinnangut ja teadvustada rohkem oma keha. Läbi peenmotooriliste oskuste parandamiseks mõeldud tegevuste kindlustub ka keeleliste oskuste arendamine (ajus asuvad antud keskused kõrvuti). Läbi jämemotooriliste oskuste parandamiseks mõeldud tegevuste toetame me sotsiaalsete oskuste arengut, oma keha teadvustamist, julguse arendamist ning oma tunnete ja vajaduste väljendamist.

- Aseta kaardid grupi ette. Üks inimene valib mõttes ühe kaardi ning ei ütle teistele, millise ta valis. Ülesanne on ainult oma kehakeelt (sõnu ei tohi kasutada!) kasutades teistele oma kaarti seletada. Teised püüavad arvata, millist kaarti teine seletab. Kui kaart on ära arvatud, on järgmise kord. Lapsed võib ka gruppidesse jagada ning kaardil kujutatud stseeni esitada kõik grupiliikmed koos.

MILOWE ja sõnavara / tähelepanu / mälu

Metafoorkaartidega töötamine aitab arendada suhtlust. Väikelastega töötades on võimalik metafoorkaarte kasutades arendada nende sõnavara, aidata neil moodustada keerulisemaid grammatilisi struktuure ning julgustada neid lugusid välja mõtlema. Lisaks on võimalik näidata, kui erinevad me kõik oleme ning kuidas üks pilt võib tekitada erinevates inimestes mitmeid erinevaid assotsiatsioone ja ideesid. Me teame neurobioloogiast ja -didaktikast, et meie mälu funktsioneerib paremini, kui seda mitmel moel stimuleerida. Ühendades pilte sõnadega, võib paraneda uue informatsiooni kinnistumine, lugude jutustamise oskus ja mnemoonika kui selline.

Lihtsaid metafoorkaartide mängu kasutades on võimalik parandada keskendumis- ning tähelepanuvõimet. Lapsed õpivad, kuidas detailidele tähelepanu pöörata, kuidas leida eraldiseisvaid ja grupeeritud elemente. Sel viisil saame töötada tähelepanu pikendamise, teadveloleku ja tajudega.

- Kaardid on grupi ees, pilt üleval. Õpetaja küsib: „Kus on kass / mägi / karu..?“
- Kaardid on grupi ees, pilt üleval. Õpetaja palub lastel näidata kaarte, kus peal on roheline värv / talv / kevad / sügis / päike jne. Kaardid, mida lapsed seostavad suvega / lasteaiaga / koduga / vaba ajaga jne.
- Õpetaja palub lastel leida kaardid, millel on elemente, mis algavad mõne tähega (A, S, T jne).
- Õpetaja näitab lastele mõnda kaarti ning palub neil sellele pealkiri mõelda.
- Lapsed on ringis ümber kaartide ja võtavad kordamööda ühe kaardi. Laps vaatab kaarti mõne hetke, keerab kaardi ümber ning nimetab nii palju kaardil olevaid elemente, kui ta mäletab. Seda mängu võib teha ringis suurema grupiga või paarides.
- Kaardid on grupi ees, pilt üleval. Iga laps valib mõttes ühe kaardi. Kõik sulgevad oma silmad ning õpetaja segab kõik kaardid ära. Märkuande peale võivad lapsed silmad lahti teha ning oma kaarti otsida.
- Lastele näidatakse hetkeks ühte kaarti. Pärast kaardi ümberpöörämist küsitakse selle kaardi kohta lastelt küsimusi nagu näiteks: „Mis asi kaardil oli sinine?“ „Milline loom oli kaardil?“.
- MEMO – vali 12 kaarti (või mõni muu number kaarte) ja näita neid mõneks hetkeks pilt üleval kogu grupile. Keera kaardid ümber ning grupp peab meenutama, kus erinevad kaardid (näiteks „kaart, millel olid õhupallid“ jne) asusid.

MILOWE ja tähelepanu hoidmine

Laps valib kolme kaardi seast ühe kaardi. Järgmisena keera kaardid ümber ja sega neid aeglaselt. Laps peab ära arvama, milline kaart oli tema oma.

Meetod 1: Kõik lapsed istuvad ringis ning teevad ülesannet kordamööda (see saab toimuda vaid väikse grupiga).

Meetod 2: Lapsed mängivad paaris.

Meetod 3: Kogu grupp arvab korraka (hääletatakse, kui paljud arvavad, et kaart 1, kaart 2, kaart 3).

MILOWE ja seosed / tegevuste järgnevus

- Kõik osalejad saavad sama palju kaarte. Esimene mängija paneb ühe kaardi maha ning räägib seostest, mis tal selle kaardiga tekkisid. Järgmine mängija peab lisama oma kaardi, mis läheb kokku eelmise mängija öeldud seoste/sõnadega. Mäng jätkub kuni kõik mängijad on kõik oma kaardid maha pannud.
- Õpetaja tõmbab pakist 2 kaarti. Grupp peab leidma ühe asja, mis on mõlemal kaardil sarnane (nt. mõlemal kaardil on kollane värv/inimene/taevas/..).
- Kaardid on grupi ette laotatud, lapsed peavad valima 2 kaarti, millel on ühiseid elemente (nt. öö/roheline värv/puud/..)
- Iga mängija tõmbab pakist 3 kaarti ning mõtleb neid kaarte kasutades välja loo. Seda võib teha ka kogu grupiga – grupi peale on 3 kaarti ning iga inimene mõtleb nende kaartide põhjal välja omaenda loo. *Viimane variant näitab, kui erinevaid seoseid saab luua ühe ja sama asja põhjal. Ehk kui erinevalt me samu asju näha võime.*
Lisamõte: Pärast iga lugu ütlevad teised lapsed (või õpetaja), mis neile (talle) selle loo puhul meeldis (alustades „Sinu loos meeldis mulle kõige rohkem ...“).
- Lapsed tõmbavad pakist ühe kaardi ning joonistavad eraldi paberi peale (kriitide, markeritega), mis loos edasi juhtus.
- Lapsed tõmbavad pakist ühe kaardi ning joonistavad A4 paberile n-ö pildi pikenduse (kaardi võib näiteks seinanätsuga pildile kinnitada).

MILOWE ja enesehinnang / tugevad küljed / eneseteadlikkus

Töö piltide/kaartide/fotodega teeb mõnel teemal rääkimise (kaasa arvatud keerulistel teemadel) kergemaks. Omaenda tugevate külgede kallal töötades on tihtipeale kergem mõelda oma vigade ja nõrkuste peale, kui öelda, mis meile enda juures meeldib ning mida me enda juures hindame. Piltidega töötades tekib meie ajus illusioon, et me räägime pildist ja mitte iseendast.

- Kaardid on grupi ees, pilt üleval. Kordamööda valivad lapsed 3-5 kaarti ning räägivad kaarte kasutades oma tugevatest külgedest / milles nad head on / mida neile kõige rohkem teha meeldib.
- Kaardid on grupi ees, pilt üleval. Õpetaja valib kaardi ja küsib grupilt: „Kellele meeldib kallistada?“, „Kellele meeldivad mäed?“, „Kellele meeldib rattaga sõita/kosmos/...?“ *See ülesanne laseb grupil võtta arvesse ja visualiseerida nende eelistusi. Lisaks saab grupp omavahel rohkem tutvavaks. Ka õpetaja võib küsimustele vastata.*
- Sa võid luua toetusgrupi liikmetest, kes on valmis sellega liituma. Toetusgrupis seisab üks inimene ringi keskel, teised võtavad ühe kaardi ning näitavad ükshaaval oma kaarti ringi keskel olevale inimesele. Koos kaardiga ütlevad nad ühe positiivse, toetava lause nagu näiteks: „Mulle meeldib sinuga mängida“.
- Postrite loomine, teemadeks: „Minu õnnestumised“, „Mina superkangelasena“, „Minu tugevad küljed“. Kaardid võivad olla lisatoetuseks, kui neil ideed otsa saavad.
- Lapsed valivad 3 kaarti, mis lõpetavad lause: „Mulle meeldib, kui mu õpetaja..“
- Lapsed töötavad paaris, iga laps valib paar kaarti ning iga kaardi puhul lõpetab lause: „Mulle meeldib kui..“

MILOWE ja emotsioonid

Metafoorkaartide kasutamine ajab mõnes mõttes meie aju segadusse – see arvab, et me räägime pildil nähtavast, kui tegelikult tihtipeale räägime iseendast. Kaardid on heaks toetajaks, kui räägime näiteks sellistel teemadel nagu emotsioonid, vajadused, enesekehtestamine, teiste austamine, koostöö jne.

- Kaardid on grupi ees, pilt üleval. Õpetaja küsib:
 - „Millised kaardid seostuvad sulle rõõmuga? Millised vihaga?“
 - „Kui ma olen kurb/vihane, siis ma...“ *ja laps valib kaardi, millel on kujutatud sobiv käitumine.*
 - „Kui ma olen rahul/rõõmus, siis ma...“ *ja laps valib kaardi, millel on kujutatud sobiv käitumine.*
 - „Ma olen kurb/vihane, kui..“ *ja laps valib kaardi, millel on kujutatud sobiv situatsioon.*
 - „Ma olen rahul/rõõmus, kui..“ *ja laps valib kaardi, millel on kujutatud sobiv situatsioon.*
 - „Kuidas sa väljendad rõõmu? Kurbust? Viha?“ *Keeruliste emotsioonide puhul võib küsida ka: „Kuidas saab seda teha teisi austades?“*
 - „Ma armastan oma klassi/gruppi, sest..“ *Lapsed võtavad 3-5 kaarti ning töötavad individuaalselt või grupis.*

MILOWE ja tajud

Kaardid võivad olla suurepärased abivahendid sensoorse töötlusega tegelemisel. Nagu mainitud, võib kaarte kasutada füüsiliste tegevuste juures, samuti saab neid kasutada tegevuste juures, mis puudutavad meie teisi tajusid (näiteks kuulmine või haistmine).

- MILOWE *soundtrack* – Lapsed mõtlevad grupis kolmele kaardile oma soundtracki. Võib kasutada erinevaid instrumente.
- MILOWE lõhnad – Õpetaja näitab lastele erinevaid kaarte ja küsib iga kaardi puhul: „Milliseid lõhnu te selle kaardiga seostate?“
Lisa: „Näita mulle kaarte, mida sa seostad suve/vaheaja/kodu/.. lõhnaga“.
- Töö tajutahvlitega (erinevate tekstuuridega tahvlid) – Lapsed panevad tajutahvlid ja kaardid omavahel paari (milliste tekstuuridega nad kaarte seostavad).

MILOWE ja keeleõpe

Nagu eelnevalt mainitud, parandavad ja arendavad kaardid suhtlemist (nii ema- kui ka võõrkeeles). Kaarte kasutades on lastel kergem uusi sõnu nende tähendusega siduda, lisaks mälu treenida ning õppida sõnavara läbi pildilt teatud objektide leidmise. Siinkohal võite kasutada ka eelnevalt toodud ülesandeid, võib olla on vaid tarvis ülesannete raskusastet korrigeerida.

- Spetsiifiliste sõnade küsimine – Kaardid on grupi ees, pilt üleval. Õpetaja küsib küsimusi nagu näiteks: „Kus on kass/vihmavari/kaisukaru/..?“
- Iga laps joonistab oma kaardi ning paneb sellele nime (nimi võib olla näiteks mõni kaardil olev element/värv/kuju). Õpetaja hakkab nimetama kaartide nimesid ning laps, kellel on sellenimeline kaart, tõuseb püsti. Kaarte võib nimetada ka mõni õpilane.
- Kaarte võib kasutada spetsiifilistel teemadel rääkimiseks – nagu näiteks aastaajad/suvi/perekond/...

MILOWE ja matemaatika

- Kui mitmel kaardil on näha maja/kassi/puud/.. ?
- Liida kõikidele majaga kaartidele kaardid, kus sa näed taevast/.. .

Veel grupimänge

- MILOWE grupilugu - iga osaleja tõmbab (või valib) ühe kaardi. Võite koos loo teema välja mõelda (näiteks „suvi“, „suur reis“ või „maagilisel maal“). Esimene inimene mõtleb oma kaardi kohta välja ühe lause. Järgmine inimene kordab esimese lauset ning lisab sinna ühe lause oma kaardi põhjal jne. Väikese grupi puhul võib kaarte mitu korda jagada.
- Lapsed valivad kaardi, mis lõpetaks lause: „Ma armastan oma gruppi, sest..“
- Vanemate lastega võib kasutada kaarte klassireeglite paika seadmiseks. Jaga lapsed 3-4-liikmelistesse gruppidesse. Lapsed valivad grupis 3 kaarti, mis peegeldavad, milliseid reegleid nemad klassi sooviksid (nt. „Me austame üksteist“, „Me oleme üksteisega rääkides viisakad“ jne). Õpetaja paneb laste öeldud reeglid suuremale paberile kirja (kas sõnadega või piltides) ning lapsed annavad paberile oma allkirja.
- Kaardid on grupi ees, pilt üleval. Üks lastest tõmbab/valib kaardi, paneb selle tagasi pakki ja sulgeb oma silmad. Grupp/partner (valite ise, kas teete ülesannet grupiga või paaris) segab kaardid ning püüab sõnu kasutades leida partneri eelnevalt valitud kaardi. Grupp valib ise juhendamise strateegia.
- Õige või vale? – iga osaleja valib 3 kaarti, et teha 3 lauset (1 kaart = 1 lause), mida ta tahab enda kohta öelda. Lapsed peavad vastama reeglile: kaks õiget lauset, üks vale lause. Esimene osaleja näitab ükshaaval oma kaarte ning ütleb nendega seotud laused. Teised mängijad peavad ära arvama, milline lause on vale. Kõik mängijad kordavad ülesannet.

Lõbutsege!

Rõõmu, naeratuse ja aktsepteerimisega ☺

Małgorzata Guznar
Patrycja Frania-Seniuk
www.milowe.pl

Tõlge: Silvia Soots ja OÜ Via Naturale